Pszenicki Andrzej

PSZENICKI Andrzej (29 XI 1869, Pabianice – 5 VIII 1941, Warszawa), projektant i budowniczy mostów, głównie stalowych. Syn Pawła, rzemieślnika i drobnego rolnika, i Moniki z Przedmojskich.

Kształcił się w szkole powszechnej w Pabianicach, ukończył w 1887 (ze złotym medalem) gimnazjum w Piotrkowie Trybunalskim, studia wyższe zaś w Petersburgu – na wydziale fizyczno-matematycznym uniwersytetu (1888–94) i w Inst. Inżynierów Komunikacji (1894–98). Do 1919 pracował w dziale mostów zarządu miejskiego w Petersburgu, od 1903 jako naczelnik biura technicznego, a ostatecznie naczelny inżynier. Kierował wzmacnianiem, projektowaniem, przebudową i budową miejscowych mostów – 11 drewnianych, 5 kamiennych i 27 stalowych (w tym 4 zwodzonych) – głównie od 1906, w związku z wprowadzeniem tramwajów elektrycznych. W 1900–03 brał udział w budowie mostu Troickiego przez Newę.

W 1908 opracował dla zarządu Fabryk Kołomieńskich dwa projekty na międzynarodowy konkurs na monumentalny most Pałacowy przez Newę w Petersburgu. Oba zostały wyróżnione, a jeden z nich, zwycięski, powierzono P. do realizacji. Stalowy most 5-przęsłowy o skrajnych przęsłach w postaci belek ciągłych, a środk. zwodzonym, w postaci łuku trójprzegubowego, został zbudowany w 1909–14, a oddany do użytku w 1915. Za to osiągnięcie P. został przez Radę Inżynierską Ministerstwa Komunikacji i Radę Inst. Inżynierów Komunikacji nagrodzony Wielkim Złotym Medalem im. L.F. Nicolai (1919).

P. projektował też mosty poza Petersburgiem, m.in. kolejowo-drogowy przez Wołgę w Saratowie oraz część ruchomą zwodzonego mostu kolejowego przez Newę na linii Petersburg–Rybińsk, a we współpracy z profesorem N.A.

Bielelubskim stalowe mosty kolejowe przez Wołgę koło Kazania i koło Symbirska, o rozpiętości przęseł po 158 m (1913), oraz przez rzekę Mstę w Borowicach k. Petersburga. Opisy tych projektów i wykonanych robót publikował.

Równolegle od 1901 P. zajmował się dydaktyką w Katedrze Budowy Mostów Inst. Inżynierów Komunikacji jako asystent, od 1908 wykładowca (w tym samym roku wydelegowany w podróż naukową za granicę), a od 1916 kierownik i profesor nadzwyczajny. W 1918 uzyskał stopień adiunkta (odpowiadający habilitacji) na podstawie rozprawy *Zastosowanie łuków trójprzegubowych do mostów zwodzonych*, opartej na koncepcji przęsła ruchomego mostu Pałacowego (opublikowanej m.in. w języku polskim w „Przeglądzie Technicznym") i został mianowany profesorem zwyczajnym. Katedrami budowy mostów kierował też na innych uczelniach petersburskich: w Żeńskim Inst. Politechnicznym (1915–18) i w Inst. Inżynierów Cywilnych (1917–19).

Od końca 1919 do III 1921 P. przebywał w Estonii, gdzie odbudowywał mosty zniszczone podczas I wojny światowej i zaprojektował stalowy most o rozpiętości 110 m przez rzekę Narwę w Narwie. Powołany w I 1921 na Katedrę Budowy Mostów PW, objął ją 1 IV tegoż roku (zrezygnowawszy z analogicznej propozycji w Rydze). Był dziekanem wydziału inżynierii lądowej (1923–29) i rektorem PW (1929–32). W 1924–37 prowadził też wykłady budowy i odbudowy mostów w Szkole Podchorążych Saperów w Legionowie, a po powołaniu w 1936 wojskowej Wyższej Szkoły Inżynierii (przekształconej niebawem w Główną Szkołę Inżynierii) objął w niej kierownictwo nauk technicznych. Od 1925 był również konsultantem Ministerstwa Komunikacji. Kierował też projektowaniem przez Tow. Przemysłu Metalowego „K. Rudzki i S-ka" wież radiotelegraficznych o wysokości 123 m w Babicach k. Warszawy, uczestniczył w przebudowie konstrukcji stalowej fabryki Solvay w Mątwach k. Inowrocławia, w projektowaniu mostów m.in. przez Wisłę pod Sandomierzem, w Płocku i we Włocławku, przez Brdę, przez Niemen w Grodnie, konstrukcji Dworca Głównego w Warszawie, hali centralnych warsztatów w Dęblinie o rozpiętości 43 m, hangarów na lotnisku Okęcie w Warszawie

o rozpiętości 50 m.

Publikował na łamach „Przeglądu Technicznego”, m.in. *O montowaniu mostu na Niemnie pod Grodnem* (1923), i lwowskiego „Czasopisma Technicznego”, m.in. *Budownictwo szkieletowe przemysłowe* (1935), *Badania pewnych połączeń spawanych* (wraz z F. Szelągowskim, 1936). Wygłaszał ważne referaty na kongresach Association Internationale des Ponts et Charpentes w Liège w 1930 (*O zastosowaniu łuków trójprzegubowych do mostów zwodzonych, Zastosowanie stali wysokowytrzymałościowej do mostów*) i w Zurychu w 1936 (o badaniu połączeń spawanych). Opracował kilka podręczników, m.in. *Kurs budowy mostów* (Warszawa 1938), *Mosty stalowe nitowane* (Warszawa 1954).

P. był członkiem czynnym ANT w Warszawie (1923), członkiem zwyczajnym TNW (1930), członkiem Rady Nauk Ścisłych i Stosowanych (1936). PW przyznała mu 13 IX 1938 doktorat honoris causa; od 1935 był też prezesem Związku Inżynierów Budowlanych. Został odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski i belgijskim Orderem Korony III klasy.

P. działał na polu społecznym, w 1905–17 wspomagał polski kościół św. Katarzyny w Petersburgu i inne tamtejsze organizacje opiekuńczo-oświatowe. W XII 1930 jako rektor PW podpisał protest brzeski.

BUP, cz. 4; PSB (B. Chwaściński); SBTP (R. Czarnota-Bojarski); SPPT (B. Chwaściński); Łoza; Śródka.

Doktorzy honoris causa Politechniki Warszawskiej, red. A. Ulmer, Warszawa 2000, s. 50–52; J. Jankowski: *Mosty w Polsce i mostowcy polscy*, Wrocław 1973; T. Kotaszewicz: *Andrzej Pszenicki (1869–1941)*, „Sylwetki profesorów Politechniki Warszawskiej” 1989, nr 65; *Leningradskij Institut Inżenierow Żeleznodorożnogo Transporta, 1809–1959*, Moskwa 1960; J. Piłatowicz: *Profesorowie Politechniki Warszawskiej*, Warszawa 1999; *Rektorzy Politechniki 1826–1976*, Warszawa 1976, s. 34–37; F. Szelągowski: *Andrzej Pszenicki (1869–1941)*, [w:] *50 lat Wydziału Inżynierii Budowlanej, Inżynierii Sanitarnej i Wodnej, Komunikacji,*

Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, 1915–1965, Warszawa 1965, s. 595–601; E. Śledziewski: *Budownictwo stalowe w Polsce do końca drugiej wojny światowej*, Gliwice 1979; „Przegląd Techniczny" 1937, nr 21–22; „Politechnika" 1946, z. 1 (Z. Kowalewski); Archiwum Akt Nowych: sygn. MWRiOP 5220.

Bolesław Orłowski

Poprzedni Strona
Następny Strona